

PRÆLECTIONES

JURIS CANONICI

PARS PRIMA

DE STATU ET REGIMINE ECCLESIAE

Notavimus in ipsis prolegomenis jus ecclesiasticum in duplicem partem dividi: nempe in jus *publicum*, quo determinantur societatis christianæ, et Rectorum qui in ea potestatem gerunt, ura atque officia; et *jus privatum*, quo definiuntur obligationes individuorum. Hæc non ita quidem alia ab aliis separantur ut possint semper seorsim exponi; imo sæpe series connexioque intima rerum postulant ut simul tradantur. Verumtamen multa sunt juris publici quæ natura duce præcedere debent, ea præsertim quæ statum regimenque generale Ecclesiæ complectuntur; inde siquidem vis et œconomia disciplinæ canonicæ apertius innotescunt, occasio datur quæstiones gravissimas discutiendi ad stabilienda jura Ecclesiæ, via paratur explanationi sanctorum canonum.

Quò faciliori methodo hæc cuncta disponantur, dicimus in prima nostrarum *Prælectionum* parte, quæ tractabit de statu et regimine generali Ecclesiae, 1º de forma constitutiva Ecclesiae; 2º de jurisdictione Summi Pontificis in Ecclesiam universalem; 3º de jurisdictione Patriarcharum, Primatum et Metropolitanorum; 4º de jurisdictione Episcoporum in Ecclesias particulares, seu dioceses ipsis commissas; 5º de synodis collectis ad tractandum de negotiis Ecclesiae universalis, vel Ecclesiarum particularium; 6º de officio parochorum et aliorum ministrorum Ecclesiae in ordine inferiori; 7º demum postquam exposuerimus ordinem per diversos gradus in Ecclesia constitutum, deducemus, per modum corollariorum, notiones generales de duplici hierarchia ordinis et jurisdictionis, de adeptione jurisdictionis, et de regulis præscriptis ut servetur debita subordinatio in exercitio jurisdictionis ecclesiasticæ.

SECTIO Iª

DE FORMA CONSTITUTIVA ECCLESIAE, ET RELATIONIBUS ECCLESIAE CUM SOCIETATE CIVILI.

60. — Philosophicis ratiociniis procedere non expedit, dum inquiritur vera constitutio Ecclesiae, sed ante omnia recurrendum est ad sacras Scripturas et ad constantem traditionem societatis christianæ; est quippe Ecclesia institutum non ingenio hominum excogitatum, sed divina ordinatione formatum: « Quæ autem, ait S. Thomas, ex sola Dei voluntate proveniunt, supra omne debitum naturæ, nobis innotescere non possunt, nisi quatenus revelata sunt. » (Part. I, quæst. 101, art. 1.)

In tractatu theologico *de Vera Religione et de Ecclesia Christi*, demonstratur Christum Dominum instituisse societatem externam ad finem usque mundi permansuram, et in hac societate constituisse potestatem docendi, sacra administrandi, et regendi fideles, quam beatissimo Petro et Apostolis demandavit, ipsi collatis clavibus regni cælorum.

Hæc certa apud omnes catholicos iterum probare non aggredimur, sed compendiose in memoriam revocamus, ut inde concludatur quæ sit forma constitutiva Ecclesiae, quali independentia donetur in suo interno regimine; et tandem quibus mutuis relationibus societas temporalis et spiritualis, uniri possint ac debeant.

61. — Iª Quæ præcipua systemata excogitata fuerint contra genuinam notionem constitutionis Ecclesiae?

1° Memorare necesse non est errorem rationalistarum, qui, cum non admittant revelationem christianam, habent consequenter Ecclesiam uti institutionem humanam, nulla divina constitutione firmatam.

2° Alia est ratio hæreticorum. Sæculo decimo quarto Marsilius Patavinus, addictus partibus Ludovici Bavarie, qui contra auctoritatem Joannis XXII pseudopapam fecerat sub nomine Nicolai V, librum composuit in favorem schismatis. In hoc scripto, cui titulus *Defensor pacis*, probare contendit omnia jura publicæ auctoritatis, tum in spiritualibus, tum in temporalibus, penes communitatem esse, quæ pro suo arbitrio illa imperatoribus impertitur in statu monarchico, ut et ipsi Episcopis committant quæ ordinis spiritualis sunt. Episcopi habent quidem vi ordinationis characterem sacramentalem qui idem est in omnibus; jurisdictionem vero qua alii aliis præsent, accipiunt a principe sæculari. Joannes XXII proscripsit opiniones Marsilii, uti erroneas, scandalosas et hæreticas. (Baronius, *Annal.* an. 1527.)

Systema Marsilii iterum ex parte propugnavit, sæculo decimo sexto, Richer, doctor et syndicus facultatis theologiæ universitatis Parisiensis, in libro *de Ecclesiastica et Politica Potestate*. Commotus excessibus quorundam monachorum, qui prærogativas Sedis Apostolicæ publicis thesibus nimium exaggerasse ipsi videbantur, in partem extremam deflexit. Asseruit nimirum: 1° omnem communitatem perfectam habere jus impræscriptibile seipsam regendi, a quo jure profluunt omnes prærogativæ rectorum qui, quocumque titulo, societati civili et religiosæ præsent; 2° Christum claves prius, immediatius, atque essentialius toti Ecclesiæ dedisse quam Petro; « Quando quidem, ait Richer, « tota jurisdictio ecclesiastica primario et proprie Ecclesiæ con-
« venit, Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis, instru-
« mentaliter, ministerialiter, et quoad executionem tantum; » 3° leges, a Pastoribus latas, ut actu obligent, a populo approbari et recipi necesse esse; quamobrem concludit quod « Eccle-

« siastici christianos sibi subditos invites, dissentientes, aut
« repugnantes, obligare nequeunt. » Librum Richerri condemnavit concilium provinciæ Senonensis et provinciæ Aquensis, an. 1612: proscriptus etiam fuit a Sancta Sede. Eosdem errores amplexi sunt, sæculo proxime elapso, Jansenistæ, quorum sequentem propositionem, primo a Quesnellio assertam, deinde in synodo Pistoriensi renovatam, proscripsit Pius VI in bulla *Auctorem fidei*: « Potestas a Deo data est Ecclesiæ ut com-
« municaretur pastoribus, qui sunt ejus ministri pro salute
« animarum. »

Ex illo systemate Marsilii, quod Luther aliique communius Protestantes adoptaverunt, orta est dominatio regum Angliæ in res omnes ecclesiasticas suæ ditionis, et cuncta quæ perpetraverunt in detrimentum Ecclesiæ non alio principio tuebantur. « Tous ces attentats, ait Bossuet, étaient fondés sur la
« maxime dont le parlement d'Angleterre s'était fait un article
« de foi, qu'il n'y avait pas de juridiction, soit séculière, soit
« ecclésiastique, qui ne dût être rapportée à l'autorité royale
« comme à sa source..., ce qui est, sans contredit, la plus
« inouïe et la plus scandaleuse flatterie qui soit tombée dans
« l'esprit des hommes. » (*Histoire des Variations*, liv. V, n. 44, 76.)

Alii præterea novatores subvertere conati sunt divinam Ecclesiæ constitutionem, negando dogma catholicum primatus Sanctæ Apostolicæ Sedis, uti Græci schismatici; vel ipsum Episcopatum destruendo, uti Calvinistæ; aut tandem aristocratiam in ordine episcopali inducere tentando.

5° Politici plures abstrahunt, tum a systemate rationalistarum, tum ab erronea doctrina hæreticorum, et sub alio respectu gravem injuriam Ecclesiæ inferunt, libertatem illius regiminis impetendo. Volunt scilicet sæcularis Principis imperio subordinatum fore exercitium omne jurisdictionis ecclesiasticæ, in iis quæ referuntur ad ordinem publicum, et societatem civilem quoquo modo afficiunt. Tribuunt igitur magistratui sæculari

potestatem, non solum cohibendi abusus nocivos ordini publico, si qui committantur, sed illos præcavendi, v. g., nominando pastores, impediendo ne præsules in concilium conveniant, ne leges novas a Sancta Sede vel a conciliis promulgatas recipiant, etc., non obtento prius placito gubernii civilis; jus exclusivum principi tribuunt resolvendi dubia quæ oriuntur circa res mixtas, seu quæ simul utrumque ordinem civilem et religiosum attingunt. Sensum horum politicorum sic aperiebat Portalis in Cœtu legislativo, occasione concordati initi anno 1801: « L'unité de la puissance publique et son universalité sont une conséquence de son indépendance. La puissance publique doit se suffire à elle-même; elle n'est rien si elle n'est pas tout. Les ministres de la religion ne doivent pas avoir la prétention de la partager, ni de la limiter... Il est dans l'intérêt des gouvernements de ne point renoncer à la direction des affaires religieuses. Ces affaires ont toujours été rangées, par les divers codes des nations, dans les matières qui appartiennent à la haute police de l'État. » — « Dès qu'il y a un intérêt social engagé (ait Laboulaye), la puissance publique est seule maîtresse et seule juge du parti à prendre. » (Portalis, *Discours*, pag. 19, 87; — Laboulaye, *de l'Église catholique et de l'État*, pag. 18.)

4° Nonnulli scriptores catholici, ut hos scopulos efficacius vitarent, et sarta teclaque maneret independentia Ecclesiæ, expetierunt, his recentioribus temporibus, Ecclesiam ab imperio civili omnino separari, ut in Statibus Federatis Americæ, et abrupti concordata Sanctæ Sedis cum guberniis sæcularibus. Volunt, igitur, ut plena libertas cultus omnibus æquali jure asseratur ex parte gubernii, adeo ut gubernium non alia ratione se ingerat in negotia religionis quam tuendo hanc libertatem contra nefarios insultus, sicuti, in aliis quibusve negotiis et institutis, libertatem civium contra omnem violentiam tuetur.

Quid sentiendum sit de expositis opinionibus, dicemus in solutione quæstionum subsequentium.

62. — II° *Quibusnam concedita sit, jure divino, potestas sacerdotii et regiminis in societate Christi fidelium?*

Omnis potestas sacerdotii et regiminis in ordine religioso, proccedit a Christo Domino; et ab ipso concedita est sancto Petro et Apostolis, ad finem usque mundi permansura in illorum successoribus, nempe in Romano Pontifice, et Episcopis sub ejusdem R. Pontificis auctoritate.

Probatur 1° *ex Scripturis*: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam... Tibi dabo claves regni cælorum: quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in cælis; et quodcumque solveris super terram erit solutum et in cælis...* (Matth. xvi, 18-19.) *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* (Joan. xxi, 15-17.) Ad cæteros autem omnes Apostolos Petro consociatos: *Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos, docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis...* (Matth. xxviii, 18-19.) *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo, et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cælo.* (Matth. xviii, 18.) Per hæc verba Christus commendavit Apostolis in communi, et beato Petro in particulari, officium docendi omnes gentes; eos constituit sacerdotes novi testamenti ad sacrorum mysteriorum dispensationem, ipsis commisit sacrum regimen communitatis fidelium ad informandam suam Ecclesiam salutari disciplina; tandem eisdem Apostolis, illorumque in futurum successoribus promisit assistentiam perpetuam Spiritus Sancti: atqui, in his consistit potestas sacerdotii, et regiminis in societatem christianam; ergo...

Maxime autem attendendum est Christum, ut provideret unitati regiminis, ex duodecim Apostolis unum prius elegisse, angularem lapidem, et sub ipso Christo fundamentum, quo totum solidatur Ecclesiæ ædificium, et cui modo absoluto claves regni cælorum, quæ sunt symbolum supremæ auctoritatis, tradidit: *Tibi dabo claves regni cælorum.* Apostolis quidem omnibus largitus est etiam potestatem alligandi et solvendi, peccata re-

mittendi et retinendi ; verum, uti docte notat *Bossuet*, primum illud verbum *tibi dabo claves... quodcumque ligaveris...* uni dictum, hoc ipso sub ejus potestatem redegit cæteros quibus postea dicturus erat : *quæcumque alligaveritis...* Quod enim semel indefinite et universe datum est, irrevocabile est : præterquam quod partitio auctoritatis suam secum affert restrictionem ; contra vero potestas quæ et uni, et super omnes, et sine ulla exceptione datur, infert plenitudinem. (*Sermon sur l'Unité de l'Eglise.*) Ergo Petro commissæ sunt præcipuæ partes in regimine Ecclesiæ ; munus et officium accepit totam gubernandi societatem Christi fidelium, docendi nempe, confirmandi, et pascendi, tum singulos agnos et oves, tum universum gregem, adeoque potitus est primatu jurisdictionis.

Prob. 2° *Ex traditione.* Constans est traditio societatis christianæ, romanum Pontificem, utpote successorem sancti Petri primatum honoris et jurisdictionis habere in omnem Ecclesiam, et Episcopos unitos S. Pontifici, constituere corpus pastorum, repræsentans collegium Apostolorum, cui divinitus concreditum fuit regimen Ecclesiæ.

De primatu Romani Pontificis, quid dixerint sancti Patres, quid definitum fuerit a conciliis, omnes norunt catholici. Definitionem solemnem datam a concilio Florentino infra referemus (n° 81.) Pro sanctis Patribus, unum audiamus sanctum Leonem magnum : « A Christo Petrus unus eligitur qui et omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur, ut quamvis in populo Dei multi sint sacerdotes multique pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit et Christus. » Serm. III *in die suæ assumptionis.*

De corpore pastorum suo capiti indivulse unito, unanimis est etiam traditio, quam paucis testimoniis exhibere sufficet. « Episcopatus unus est cujus pars a singulis in solidum tenetur, » ait S. Cyprianus, quæ verba doctores catholici frequenter usurparunt, et relata legimus in capite juris *Loquitur Dominus*, 18, can. 24, 9, 1. S. Irenæus : « Hanc prædicationem,

« hanc fidem, Ecclesia in universum orbem dispersa diligenter custodit, quasi unam inhabitans domum... et consonanter per hæc prædicat et docet, et tradit, quasi unum os possidens. » (*Adversus hæreses*, lib. I, cap. x.) S. Augustinus : « Nobis tutum est... id fiducia securæ vocis asserere quod in gubernatione Domini nostri J. C, universalis Ecclesiæ consensione roboratum est... Communis est nobis omnibus qui fungimur Episcopatus officio, quamvis ipse præemineas celsiore fastigio, specula pastoralis. » (Lib. VII, *de Baptismo. Epist. ad Bonifacium Papam*). Eodem sensu Nicolaus II scripsit ad Episcopos Galliarum : « Cum una sit et unica sponso suo Ecclesia... Pater et Episcopus et Pontifex noster Jesus Christus subiturus ad cælos, hanc Apostolis commendavit, ac per eos tanquam hæreditario jure, successoribus eorum, nobis scilicet quos Pastores et Episcopos et Pontifices super eam constituit, ejus providentiæ curam indulget, quatenus pro Patribus nati filii, ac pro eis constituti principes in omnem terram, imitatores eorum essemus, sicut et ipsi Christi. » Similia dixerat S. Cælestinus in Epistola ad concilium Ephesinum, quam infra citabimus (n° 159), ubi scilicet Episcopos admonet Christum illis omnibus in communi dedisse officium prædicationis fidei. Ita denique cæteri Patres, qui tam frequenter invocant contra hæreticos et schismaticos sui temporis, auctoritatem universalis Ecclesiæ, columnæ et firmamenti veritatis : Ecclesiam autem universam dicunt, non multitudinem fidelium, sed corpus Pastorum.

63. — III° *Utrum potestas sacerdotii et regiminis, apostolis illorumque successoribus attributa, sit suprema in suo ordine, independens nimirum tum a communitate fidelium, tum a principe sæculari?*

I. Potestas Petro et Apostolis tradita omnino independens est a communitate fidelium.

Probatur 1° *Ex verbis Christi.* Verba Christi, quæ modo protulimus, et quæ sunt fundamentum jurisdictionis, atque testimonium authenticum divinæ ordinationis, diriguntur immediate

ad Apostolos, neutiquam vero ad communitatem fidelium : ergo fideles nullam in exercitio hujus jurisdictionis partem habent. Re quidem vera, homines nondum baptizati nullo jure potiuntur in regimine Ecclesiae; sunt tantum auditores verbi, si gratiam regenerationis a pastoribus sollicitent. Sacramentum autem quo regenerantur et cooptantur in corpore Ecclesiae, non aliud per se confert quam, unà cum gratia sanctificante et sacro caractere, jus passivum sacramenta recipiendi et participandi bonis communibus : imponit obligationem obtemperandi pastoribus, nullum dat titulum quo fidelis valeat se immiscere illorum administrationi. Quod si nullus fidelium ullum jus in sacro regimine assequatur vi sui baptismi, nec communitas ipsa hoc sibi vindicare potest; nam alia jura non habet quam quae membris quibus coalescit acquisita sunt.

Probatur 2° *Ex praxi et traditionibus Ecclesiae*. Videmus Apostolos exerentes, ab ipsis initiis Ecclesiae, plenam auctoritatem in universam societatem fidelium, cum omnimoda independentia; non convocant plebem ad concilium, sed ipsi decreta per manus Pauli et Barnabae annuntiant, ut iis obediat; non plebis nomine, sed nomine Jesu Christi suo ministerio funguntur; nullibi apparet ne vestigium quidem necessitatis obtinendi suffragia plebis christianae, illiusve praesumptum consensum, ut valeant actus potestatis... Non alium modum servaverunt pastores qui, haereditaria transmissione in locum Apostolorum venerunt; quoties enim actum est de edenda professione fidei contra haereses, seu de condendis legibus disciplinariis, rem ipsi omnem perfecerunt, nullatenus admissa communitate ad deliberandum.

Probatur 3° *Ex definitionibus Ecclesiae*. Joannes XXII condemnavit errores Marsilii; et Pius VI proscripsit, ut haereticam, propositionem synodi Pistoriensis, in qua dicebatur *a communitate in pastores derivari ecclesiastici ministerii et regiminis potestatem*. (Bull. *Auctorem fidei*, pp. II.)

Objiciunt S. Augustinum dixisse quod claves datae sint unitati

Ecclesiae : sed illud sensu valde diverso a systemate novatorum asseruit ¹. « Inter hos (Apostolos), ait eximius ille doctor, pene ubique solus Petrus totius Ecclesiae meruit gestare personam. Nam propter ipsam personam quam totius Ecclesiae solus gestabat, audire meruit : *Tibi dabo claves regni caelorum*. Has enim claves non homo unus, sed unitas accepit Ecclesiae. Nam ut noveritis Ecclesiam accepisse claves regni caelorum, audite in alio loco quid Dominus dicat omnibus Apostolis suis : *Accipite Spiritum sanctum*. Et continuo : *Si cui dimiseritis peccata, dimittentur ei*. » (Sermo 295, *in natalitiis Apostolorum Petri et Pauli*; aliàs 108.) Ergo id solum intendit S. Augustinus, beato Petro non sibi soli, sed in favorem Ecclesiae universalis et unitatis, datas esse claves.

II. Potestas sacri regiminis est etiam independens a principe saeculari.

Ex dictis modo, princeps saecularis, si catholicus sit, et societati catholicae praesit, non potest eo titulo ingerere in regimine Ecclesiae, cum plebs christiana, cujus vicem ageret, omni potestate in ordine supernaturali destituatur. Nunc vero ad principem respiciendo, quatenus partes sustinet societatis politicae, dicimus illum, hac etiam ratione, non posse jura sibi vindicare in res ecclesiasticas, quod iisdem fere argumentis evincitur. Itaque :

Probatur 1° *Auctoritate*. Christus Apostolis concessit potestatem quam ipse a Patre acceperat : *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos*. Quemadmodum igitur Christus accepit potestatem plenam, summam, nulli principi saeculari obnoxiam, ad regendum societatem spiritualem, ita et Apostoli missi sunt ut suam auctoritatem cum eodem jure exercerent in Ecclesiam. — Hac divina ordinatione suffulti Apostoli societatem christianam propagaverunt per orbem universum, gubernaverunt legibus disci-

¹ Cf. Lefranc de Pompignan, *Défense des actes de l'Assemblée du clergé de France*, IIe partie, chap. III et IV.

plinaribus, et ministrorum institutione, cum plena libertate a saecularibus guberniis. — Eandem libertatem, uti certam legem, Dei institutione fundatam, omnes catholici constanter habuerunt, ab exordiis Ecclesiae nascentis ad nostram usque aetatem. Notissima sunt, et apud omnes doctores accepta, verba quibus Osius Cordubensis imperatorem Constantium remove re studuit ne se immisceret regimini Ecclesiae: « Ne te misceas
« rebus ecclesiasticis, nec nobis his de rebus praecipua mandes,
« sed a nobis potius ediscas. Tibi Deus imperium tradidit, nobis
« ecclesiastica concredidit. Ac quemadmodum qui tibi impe-
« rium subripit, Deo ordinanti repugnat; ita metue ne si ad te
« ecclesiastica pertrahas, magni criminis reus fias. Reddite,
« scriptum est, quae Caesaris sunt Caesari, et quae Dei sunt Deo.
« Neque igitur nobis terrae imperare licet, neque tu adolendi
« potestatem habes. » (Apud S. Athanasium, *Historia Ariano-
rum ad Monachos*, n° 44, ed. Bened., t. I, p. 371.) Non aliter
dixerunt sanctissimi praesules, quoties sermonem habuerunt de
praerogativis Ecclesiae, et de mutuis ad invicem relationibus
utriusque societatis. — Eadem reperimus in conciliis, quorum
unius solummodo testimonium citabimus, nempe Constanti-
nopolitani quarti, quod octavum venit inter oecumenica. Univer-
salis haec synodus statuit ne principes, aliive potentes, sibi ali-
quod jus arrogarent in electione patriarchae, vel metropolitae, aut
cujuslibet alterius episcopi; « praesertim cum nullam in talibus
« potestatem, quemquam principum, vel aliorum laicorum, ha-
« bere conveniat, sed potius silere ac attendere sibi, usquequo
« regulariter a collegio Ecclesiae suscipiat finem futuri Episcopi
« electio. » Can. XXII.

Sanctorum Patrum et conciliorum traditiones ita paucis com-
prehendit *Bossuet*: « Dans les affaires ecclésiastiques, la puis-
« sance royale ne fait que seconder et servir. Dans les affaires
« non-seulement de foi, mais de discipline, à l'Église la décision;
« aux princes la défense, la protection des canons. » (*Politique
sacrée*, liv. VII, art. 5, pp. 11.)

Probatum 2° *Ratione*. Potestas saecularis sub triplici respectu
considerari debet: 1° quatenus praeposita directe regimini socie-
tatis civilis; 2° quatenus potestas suprema; 3° quatenus cavere
debet ne societas quam regit detrimentum patiat ex parte so-
cietatis religiosae; atqui sub nullo respectu jura habet in aucto-
ritatem spiritualem Pastorum, quae ipsi vindicare volunt Politici,
quorum opiniones expendimus.

1° Non quatenus praeposita societati civili: sub eo enim res-
pectu, ad ea solummodo protenditur, ipsamet sua origine et
natura rerum, quae statum temporalem, pacem publicam, com-
mercium rerum mundanarum, agriculturam, politiam civita-
tum, etc., respiciunt, neququam vero ad ea quae sunt ordinis
supernaturalis; ergo nulla jura debet sibi adscribere in doctri-
nam fidei, neque in cultum publicum, neque in regimen
societatis spiritualis.

2° Non quatenus Potestas suprema. Politici fidenter invocant
principium unitatis supremae potestatis in quavis societate, ut
concludant regimen ecclesiasticum esse subordinatum potestati
principis saecularis. Fatemur unicam esse supremam potestatem
in suo ordine; quid vero obstat quominus duplex sit in iisdem
etiam regionibus ordo socialis, essentialiter unus ab altero dis-
tinctus, unus societatis religiosae, alter societatis temporalis?
Admissa varietate et distinctione duplicis societatis, nihil etiam
obstat quin duplex agnoscat potestas suprema, quarum una
praesit ordini civili, altera ordini religioso, utraque summa.
Sunt finis, media, relationes, magistratus, diversa: erit conse-
quenter duplex potestas legislativa, quae in suo foro, rerum
suae competentiae curam habeat; quod Gelasius Papa sic enun-
tiabat in sua epistola ad Anastasium: « Duo sunt, imperator
« auguste, quibus PRINCIPALITER hic mundus regitur, auctoritas
« sacra pontificum et regalis potestas. » (Cap. *Duo sunt*, 10,
dist. 96.)

3° Non quatenus, jure naturali, cavere potest ac debet ne res-
publica et privati detrimentum patiantur occasione religionis.

Hac potissimum ratione innituntur, quod accidere possit ut pastores pacem publicam perturbent, et sub prætextu boni spiritualis, dissidia in societate temporali moveant; unde, inquit, necesse est principem potestate principaliori ac suprema pollere invigilandi in ipsa negotia religionis, mediis non tantum repressivis, sed etiam præventivis ad illa pericula removendum, alias non sufficienter bono publico provisum erit; hoc autem jus cavendi excludit plenam independentiam quam societati spirituali vindicamus.

Argumentum ex duplici capite respuimus: scilicet, tendit ad destructionem ordinis spiritualis, nec potest serio proponi a Politicis quin sibi contradicant. Et quidem 1º, actum esset de ordine spirituali, si valeret propositum argumentum, exinde enim, principi sæculari omnimoda potestas esset in ordine religioso; et, allegata ratione securitatis publicæ, libertatem fidei, cultus atque regiminis, princeps poterit penitus adimere societati religiosæ, hæc cuncta suo arbitrio subjiciendo. Dicet sua interesse ne dogmata definiantur, ne damnentur novitates contra fidem catholicam, ne proscribantur quidam libri, ne fiant immutationes in disciplina, ne cogantur Antistitum synodi, etc., etc., se non consulto et assentiente; quoniam forte ex his actibus jurisdictionis spiritualis enascentur disputationes nocuæ, animi commovebuntur, pax publica in discrimen adducetur... Porro catholici nulla ratione illud admittere possunt, cum sit evidenter subversivum divinæ ordinationis; ergo falsum est principium a politicis invocatum... Aliunde 2º, in eo sibi contradicunt politici: nolunt clerum se ullo modo immiscere regimini societatis, quod invasionem juris publici dicunt; porro catholici possunt eadem argumenta, mutatis terminis, merito proferre ad vindicandum clero jus cavendi ne religio quid detrimenti patiat ex legibus civilibus, ex magistratuum sententiis, aliisque negotiis temporalibus; nemo quippe catholicorum ignorat pastoribus officium esse commissum curandi de ordine spirituali... Hoc solum discrimen erit ex parte

Principis sæcularis quod vim materialem habet: absit autem quin vis illa materialis cum jure confundatur, illudve constituat.

Quid ergo? Sua sint utrique societati jura propria. Quemadmodum Ecclesia plenam libertatem res temporales gerendi, intra limites divinæ ordinationis, guberniis civilibus inesse agnoscit, licet quandoque inde incommoda sequantur; sic et gubernia plenam dimittant libertatem Ecclesiæ sua negotia tractandi, nec curent si quæ incommoda forte, si quæ animorum commotio, occasione exerciti juris legitimi, enascentur in societate. Multo certe gravius imminet periculum, et societates majus detrimentum patiuntur, ubi sub specie cavendi mala mere possibile, præfocatur libertas religionis et omnia jura permiscetur.

64. — IVº *Utrum et quatenus potestas temporalis subordinetur potestati ecclesiasticæ in ordine spirituali?*

I. Potestas temporalis, quamvis suprema sit in ordine rerum sæcularium, subordinatur potestati Ecclesiæ in ordine spirituali, eo sensu quod Ecclesia jure valeat 1º docere principes, non secus ac privatos, quid lege divina permissum sit aut vetitum; 2º præcipere principibus, si tamen christiani sunt, ut hanc legem observent in usu rerum temporalium et exercitio potestatis suæ; 3º in illos animadvertere qui jus divinum obstinate transgrediuntur; 4º demum dubia, si quæ suboriantur circa competentiam utriusque fori, judicio dogmatico definire.

1º Primis pastoribus data est potestas docendi, cum privilegio assistentiæ supernaturalis Sancti Spiritus, leges divinas seu naturales seu positivas, quibus omnia officia continentur, non ea solummodo quæ vitam privatam, sed ea insuper quæ ad vitam publicam et exercitium summæ jurisdictionis temporalis in societatem civilem, spectant; nisi quis putaverit, vel hæc ultima omnino subtrahi legi divinæ, quod absurdissimum dictu foret, vel ad ea non extendi auctoritatem doctrinalem Ecclesiæ, quod apertissime contradicit Evangelio: *Docete omnes gentes, servare ea omnia quæ mandavi vobis.*